Літературно-художнє видання

Калинець Ірина Онуфріївна

ЛЕЛЕКА І ЧОРНА ХМАРА

Казки

Для старшого дошкільного
та молодшого шкільного віку

Художник
Іванов Сергій Іванович

Редактор *Н. В. Кир'ян*
Художній редактор *А. О. Лывена.*
Технічний редактор *С. І. Павлюк*
Коректор *Н. П. Романюк*

Здано на виробництво 14.09.92. Підписано до друку 25.01.93. Формат 84×108¹/₁₆. Папір офсетний № 2. Гарнітура літературна. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 2,52. Умовн. фарб.-відб. 10,92. Обл.-вид. арк. 3,31. Зам. 2—2607. Тираж 115 000 пр.

Видавництво дитячої літератури «Веселка»,
254655, Київ, МСП, Мельникова, 63.
Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання
«Поліграфкнига», 252057, Київ-57, Довженка, 3.

К 4803640201—111 / 206—93 Б3—36—17.92.

ISBN 5-301-01564-8

© Ірина Калинець, 1993
© Сергій Іванов,
ілюстрації, 1993

ІРИНА КАЛИНЕЦЬ

ЛЕЛЕКА І ЧОРНА ХМАРА

ІРИНА КАЛИНЕЦЬ

ЛЕЛЕКА І ЧОРНА ХМАРА

Казки

Для старшого дошкільного
та молодшого шкільного віку

Художник
Сергій Іванов

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1993

ЛЕЛЕКА І ЧОРНА ХМАРА

Лелека ловив у озері жабенят своїм діткам на вечерю. Цілий день стояв він у холодній воді спочатку на одній нозі, бо другу грів, а потім на другій нозі, бо грів першу. Ноги йому зачервонілись від холоду, та Лелека все стояв і стояв у воді — треба ж лелеченятам щось їсти. А в озері спала страшна баба Хмара. Від квакання-вереску жабенят вона прокинулася і страшенно розлютувалася:

— Що-о? Обкр-р-р-адати моє озер-р-р-о? Ловити моїх жабенят? Не дозволю!

Лелека чимдуж затріпотів крилами, поспішаючи до рідного гнізда, а люта Хмара, загорнувшись у пухнастий чорний халат, кинулася за ним навздогін:

— Дожену! Утоплю!

— Допоможи! — зойкнув згори Лелека, помітивши мене.— Допоможи, бо залишаться мої лелеченята сиротами!

Я швиденько виліз на дах і примостив коло комина високий громовідвід. Страшна Чорна Хмара, засліплена злістю, не помітила його і зачепилася за громовідвід полою халата. Ох, як вона борсалася в усі боки — аж іскри летіли... А Лелека тим часом встиг домчати до рідного гнізда.

Нарешті халат Хмари порвався на клапті, і випала звідти вже не страшна баба Хмара, а маленька щупленька Хмаринка. Засоромлена, вона чимдуж кинулася назад у озеро, бурмочучи:

— Клятий громовідвід! Як же ж я його не зауважила?!

А Лелека наступного року приніс мені в подарунок маленьку дівчинку, якій я розповідаю казки.

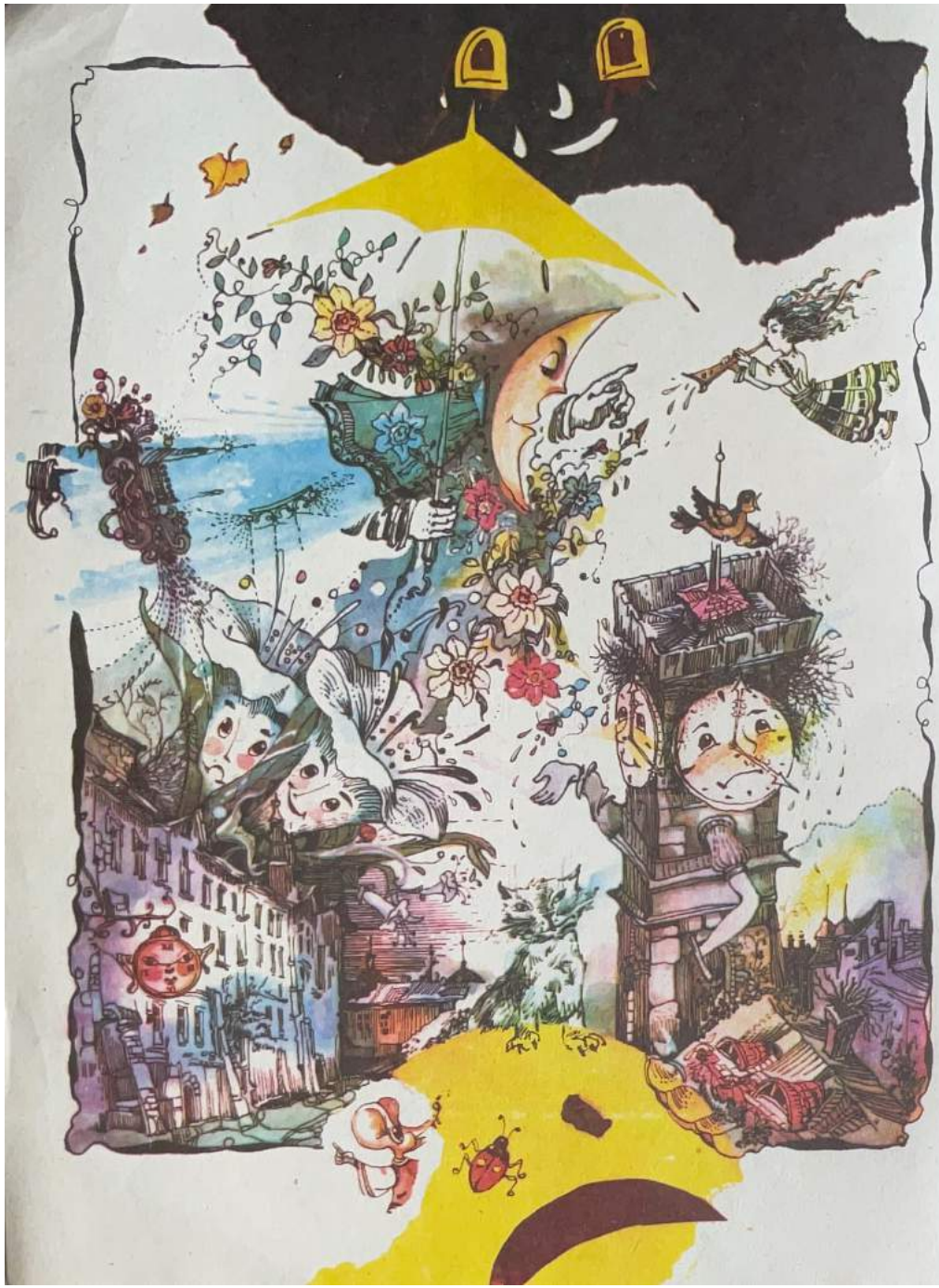

КАЗКА ПРО ГОДИННИКИ

— Добрий вечір! — сказав Місяць головному Міському го. чнникові, що мешкав на високій ратушевій вежі.— Ніколи не знаю, чи чо. ири рази казати тобі «добрий вечір», чи лиш раз.

Справа в тому, що Ратушевий годинник мав аж чотири обличчя — на кожнім боці вежі, і деколи Місяць вітався до кожного обличчя зокрема.

— Бам-бам-бам-бам-бам-бам-бам-бам,— відповів годинник, вітаючись і сповіщаючи одночасно, що вже восьма година вечора. Уявляєте собі, скільки раз він мусив пробамкати о 12 годині? Але Міський годинник добре знав математику і ніколи не помилявся. Крім того, він видзвонював що чверть години: «бім-бім-бім, бім-бім-бім...»

— Не маю часу навіть спокійно повечеряти,— скаржився він Місяцеві.— А щоб пильно обдивитися місце, про це й мови не може бути. Мушу іще стежити за вуличними годинниками, щоб завжди правильно показували час. Ти ж знаєш, які вони неслухи, ці вуличні годинники, зовсім як вуличні хлопчиська. До того ще й дволикі...

— Так, так,— погоджувався Місяць.— Це нелегка робота. Але все ж набагато краще, ніж просто швендяти по місту, як це роблю я, оглядаючи все довкола, прислухаючись до цікавих розмов...

— Це не дуже гарно: слухати чужі розмови,— сказав Міський годинник.— Хіба тебе не сварять за це?

— Ще й як! — зітхнув Місяць.— Тільки я кудись піткнуся, як співають «Ой не світи, Місяченьку...»

— Ну от!

Вони хвилю помовчали. Місяць тим часом обійшов ратушеву вежу довкола, пильно приглядаючись до кожного годинникового обличчя.

— Послухай,— сказав він згодом.— Чи не позичив би ти мені одне із своїх облич? Я так хочу спробувати бути годинником.

— Ну що ти? Як можна? Я не маю права бути триликим! — запротестував Міський годинник.

— Але ж вуличні годинники мають всього лиш по два обличчя,— не вгавав Місяць,— і не плачуть...

— Але ж то вуличні...

— Ти просто недобрий приятель! — образився Місяць.— Жаль тобі одного обличчя для найближчого друга.— Ну подумай,— додав він,— ти відпочинеш, адже ніколи не маєш відпустки, оглянеш місто... А я попрацюю за тебе.

— Ну гаразд,— зітхнув годинник,— бери! — і він простягнув Місяцеві одне із своїх облич...

— Спасибі! — аж проспівав Місяць.— Велике спасибі! Піду я подивлюсь, чи гаразд працюють наші вуличні годинники...

— Бім,— коротко відповів йому Міський годинник,— адже вже чверть на дев'яту, не забувай переводити стрілки!

Та Місяць уже не слухав його. Хвацько підкрутивши стрілки, як вуса, він рушив оглядати місто і сповіщати всіх про час...

— Пхи! — скривився перший Вуличний годинник, помітивши Місяця.— Я ще ніколи не бачив, щоб годинник ходив по небі.

— Яке має значення, де ходити! — відповів Місяць.— Хіба ти не ходиш?

— Ходжу! Але я сам собі ходжу! — презирливо скривився Вуличний годинник.

— А я сам собі ходжу, ще й по небі ходжу! — гордо відповів Місяць.—

Отже, я двічі годинник. А ти не забувай переводити стрілки,— додав він звисока і поплив далі.

Незабаром Місяць побачив ще один Вуличний годинник.

— Цікаво, цікаво,— промимрив Місяць,— чому це ти відвертаєшся від мене?

Годинник скоса глянув на Місяця.

— Що з тобою,— продовжував Місяць,— чи ти не хворий?

— Ні,— буркнув годинник,— я просто показую потрібний час.

Місяць, на жаль, не бачив свого обличчя і тому не міг сказати, чи правду каже Вуличний годинник. Але він добре запам'ятав розмову з приятелем з ратушевої вежі.

— Зараз перевірю, чи ти не дволикий,— сказав Місяць і поспішив поглянути на друге годинникове обличчя.

Але воно було таке ж саме, як і перше.

— Ну, гаразд,— сказав Місяць,— але страшенно не подобаються мені такі квасні обличчя!

Якийсь час Місяць не надибував жодного Вуличного годинника. Аж нарешті на одній маленькій вузенькій вулиці щось щире посміхнулося до нього.

— Оцей мені подобається! — вигукнув Місяць.— Привіт, приятелю!

— Привіт! — радісно привітав його третій годинник. Обличчя йому світились радістю, стрілки вдоволено стирчали у різні боки.

— Нарешті зустрічаю приємне обличчя,— весело промовив Місяць.— Цілу годину блукаю містом, і всі, хто б мене не зустрічав, кривляться на мене, як на кислицю...

— Як на мене, то я часто маю гарний настрій,— сказав годинник.— І ви, на ваше щастя, потрапили якраз в такий час...

— Це чудово — завжди мати гарний настрій і усміхнене обличчя! — вигукнув Місяць.— Я вам раджу бути таким завжди!

— Ви так думаєте? — здивувався годинник.

— Я певний цього!

Вони ще трохи погомоніли, і Місяць зібрався відходити.

— Мені було дуже приємно і цікаво з вами,— сказав він.— О, не журіться,— вигукнув Місяць, глянувши на годинникове обличчя,— не журіться, прошу вас!

Але годинник кривився усе більше й більше.

— Будь ласка, посміхніться,— заблагав Місяць.— Ви так мило посміхаєтесь!

— Але... я... я... не можу...— пробелькотав годинник,— не знаю, чи зможу...

— Постарайтесь!

— Добре! — І годинник з натугою сіпнув лівим вусом і знову посміхнувся до Місяця.

— Чудово! Чудово! — проспівав Місяць, піднімаючись вгору.— Але ж, приятелю,— вигукнув він.— Ви дволикий! З одного боку ви посміхаєтесь, а з другого кривитесь!

— Я, здається, уже нічого не зможу зробити,— розпачливо мовив годинник.— Дзінь... Буммм...

І він затих назовсім.

Переляканий Місяць побіг назад до ратушевої вежі.

— Здається, вони всі зіпсувались! — сказав він Міському годинникові.

— Як-то всі?

— Перший, кого я побачив, лише кривився, другий — відвертався, третій, цей найввічливіший, щиро посміхався, а потім виявилось, що він нещирий...

Ратушевий годинник похитав головою:

— Ось що значить братися не за свою справу. Дано ж тобі визначати місяці...[1]

— Воно то так,— сумно похилив голову Місяць,— але ж це так довго чекати від одного місяця до іншого...

— А що казати Сонцю, по якому люди навчились визначати роки?[2]

Місяць довго думав, а потім сказав:

[1] Календарний місяць — проміжок часу, близький до періоду обертання Місяця навколо Землі.

[2] Земля обертається навколо Сонця за 365,242 середніх сонячних діб, що й дорівнює рокові.

— Маєш рацію! Кожен повинен знати своє місце і свої обов'язки.

На другий вечір Місяць вийшов на небо у новенькому убранні, тісно підперезаний, від чого виглядав зовсім юним. Він ласкаво вклонявся хмаркам, натирав до блиску зорі і прискіпливим оком оглядав місто: чи всі знають, що скоро початок нового місяця?

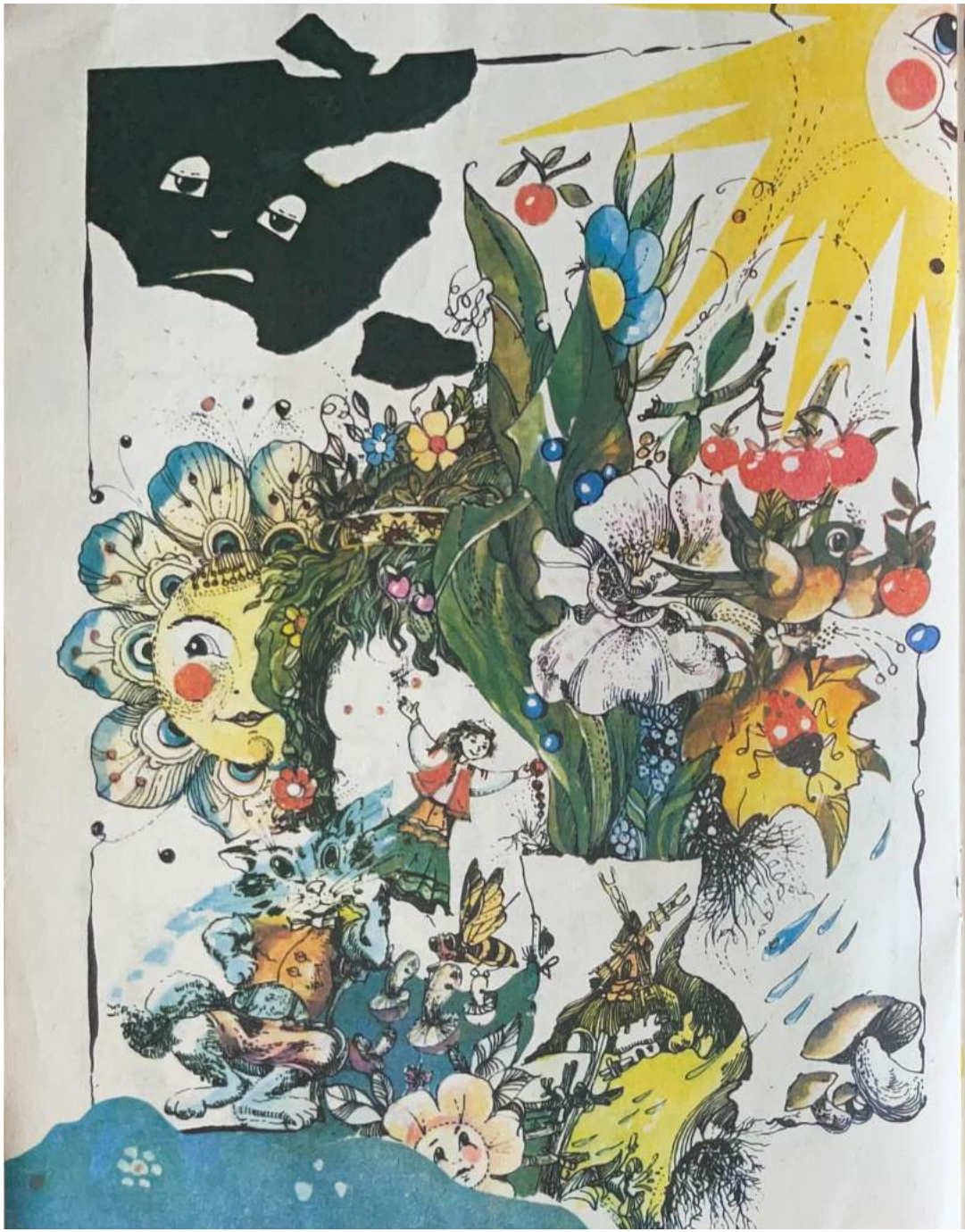

ЯК ІВАСИК МАЛЮВАВ...

Маленький Івасик малював. Ось що він намалював: хатку, квітку, дівчинку і сонце.

— Як тебе звати? — спитав Івасик у дівчинки.

— Зоря́на,— відповіла вона.— Ходім до мене в гості.

— Охоче,— Івасик подав дівчинці руку, і вони обоє ввійшли до Зорянчиної хатки. Там було тепло і затишно. В кутку на лаві сидів великий Синій Кіт.

— Добридень,— чемно привітався до нього хлопчик.

— Дзиглики-миглики,— відповів Кіт.

«Мабуть, саме так слід вітатися з котами»,— подумав Івасик і випалив скоромовкою:

— Пундики-Мундики.

Кіт зіскочив з лави і подав Івасикові велику синю лапу:

— Нумо гратись!

— В котики-мишки,— зрадів Івасик.

— Котик уже є,— поважно промуркотів Кіт,— а хто ж буде мишкою?

— Нехай я,— згодився гість.

— Тоді я тебе з'їм,— не вгавав Кіт,— адже коти мусять їсти мишей...

— Е ні, ця гра не для нас,— втрутилась Зорянка.— Краще граймося в хованки. Хто знає лічилку?

— Еники-беники їли вареники,— почав Івасик,— еники-беники кльоц, вийшов зелений матрос...

Жмуритись випало Котові.

— Рахую до трьох,— промурмотів він.— Раз...

Зорянка шмигнула під стіл, а Івасик роззирнувся по хаті.

— Два...— сказав Кіт.

У кутку коло печі стояло порожнє відро. Воно ледь підморгнуло Івасикові. Хлопчик підбіг до відра і одягнув його на голову.

— Тррри,— промуркотів радісно Кіт.— Іду шукати...

Він зазирнув до шафи й під ліжко і нарешті під столом знайшов Зорянку. Тоді почав шукати Івасика: ще раз зазирнув до шафи, під ліжко, під стіл і стілець, у піч і під лаву, пововтузивсь на ліжку — хлопчика ніде не було. Кіт потермосив картину на стіні, виглянув у вікно...

— Виходь, Івасику, ти виграв,— нарешті визнав він.

Івасик зняв з голови відро і весело засміявся.

— Ось який ти хитрий! — вигукнули разом дівчинка і Кіт.— Ніхто б і не здогадався тебе там шукати.

— Дзінь-дзінь,— реготалося відро, аж заходилося від сміху.— Це ж ви про мене забули. Пора вже по воду йти, руки мити та сідати вечеряти! — І відро вибігло з хати.

Зорянка стала коло печі готувати вечерю, а Кіт з Івасиком присіли на лаві й розпочали довгу і мудру розмову.

— Як ти гадаєш,— запитав Синій Кіт,— бувають на світі сині коти?

— Мабуть, бувають,— відповів Івасик, глянувши уважно на нового друга.— Адже ти є.

— Ти певний того? — засумнівався Синій Кіт.— Запитай в кого хочеш і почуєш, що синіх котів не може бути.

— Якщо є білі, чорні, сірі, руді, то мали б бути й сині,— подумавши, мовив Івасик.

— Мали б бути, а нема. Нема — і крапка. І мене нема. Я мушу ховатись серед волошок і льону, злинаю в небо, навіть навчився плавати в синій воді, щоб ніхто не здогадався, що я — це я,— поскаржився Синій

Кіт.— Бо досить мені з'явитись десь на людях, як усі кричать: неправда, синіх котів не б у в а є! І тоді я не знаю, буваю я чи ні...

Цю тривожну розмову перервала поява Квітки — тієї, що намальована коло Зорянчиної хатки.

— Ваше Відро бігло по воду і зранило ніжку,— сказала Квітка.— Тепер воно сидить на дорозі і плаче.

— Знову цей Камінь,— сплеснула руками Зорянка, і всі вибігли з хатки. Недалеко коло річки сиділо зарюмсане Відро і жалісно потирало великий палець на нозі.

— Я ж просило його,— Відро, схлипуючи, вказало на вухастий Камінь посеред дороги,— просило: «Вступися!» А він лежить і лежить!

Камінь незворушно лежав серед дороги і вдавав, ніби нічого не сталося. Діти допомогли Відрові підвестися і пішли разом з ним до річки по воду, а Камінь мугикнув услід: — Ідеш по дорозі — дивися під ноги!

Івасик озирнувся — і раптом йому видалось, що Зорянчина хатка почала зменшуватись, зовсім-зовсім зменшуватись. Ще мить — і стала такою ж, як на малюнку.

— Івасику,— почув він мамин голос.— Годі малювати, час спати.

Біля хатки стояла Зорянка з повним відром води і приязно посміхалася хлопчикові.

— Добраніч,— сказав їй Івасик,— завтра я знову прийду до тебе.

І він дотримав свого слова — на другий день двері Зорянчиної хатки ласкаво відчинилися перед ним.

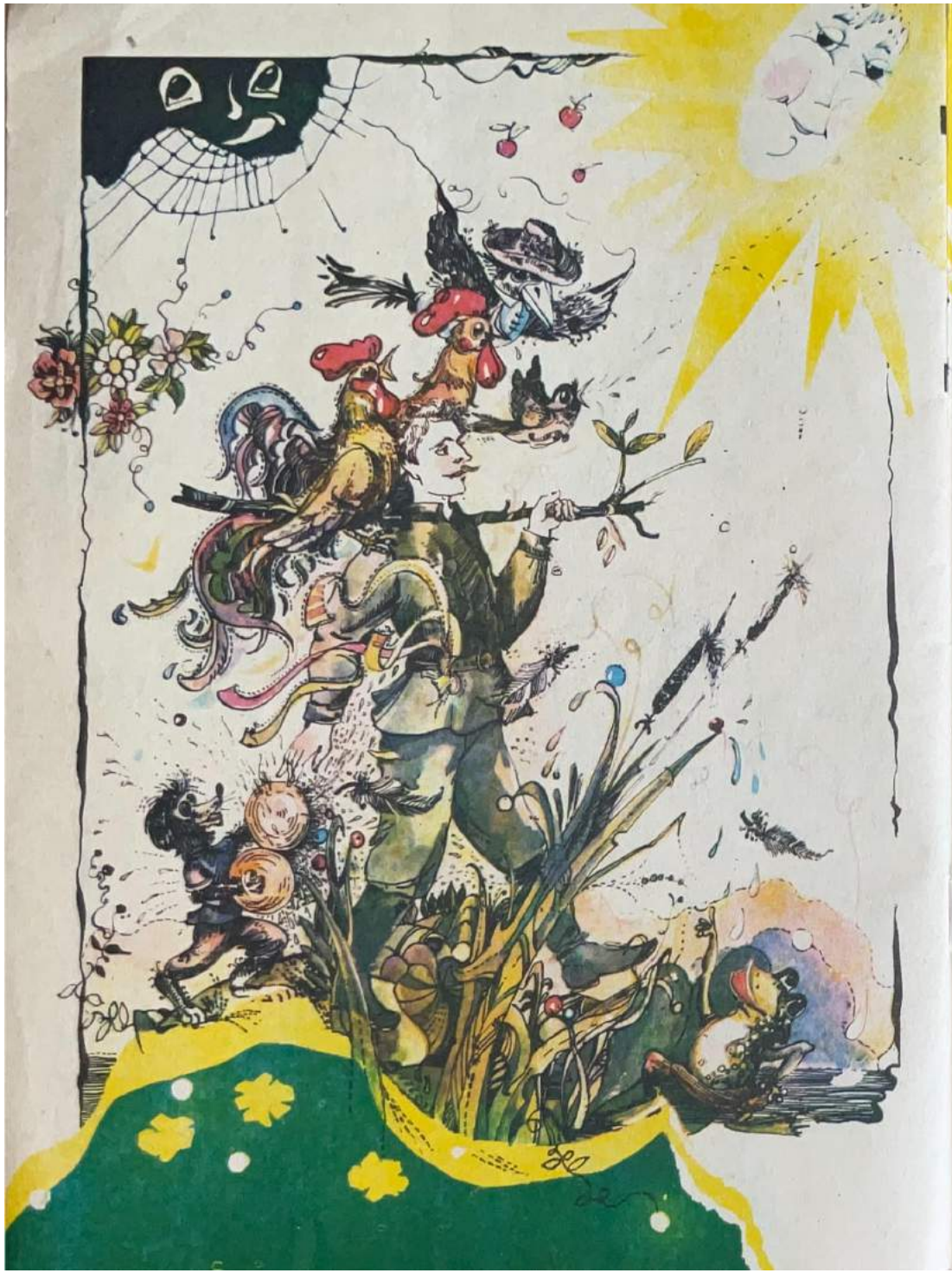

КАЗКА ПРО ЛІНОБІЛЬ

Через гори, через доли, крізь міста, ліси і поле, по стежках і без стежок, в дощ, негоду і в погоду, оминаючи горби, і болото, і рови, йшов солдат собі додому: раз, два, три... раз, два, три... Йшов він третій день отак. Раз підвіз його літак, раз узяв на себе поїзд, а здебільше піхотою, не відчувши лиха-втоми, через гори і яри йшов солдат собі додому: раз, два, три... раз, два, три... Ніс дарунки: для батьків — пару півників-братів, гарних стрічок для сестричок і цукерків оберемок для маленького Яреми. Через гори і яри: раз, два, три... раз, два, три...

Так іде він... Раптом чує — щось у лісі репетує, стільки галасу і крику, аж волосся стало дибки. Та на те він і вояк — що́ для нього переляк? В ліс прямує він швиденько... що за диво? Рідна ненько! Щось очима засвітило... Та солдат крокує сміло. Де це тут оте страшило? Пузо-кузов — як гора, в пузо-кузові діра, на колесах не калоші, а самі колеса босі, ніс загнувся й капотить, радіатор аж хрипить, і махають руки-двері:

— Чуєш, ти, глуха тетеря? Порятуй мене з біди і до ладу приведи!

— Хто ти, хто? — спитав солдат.— Чом занедбаний отак? Чий ти родом і звідкіль?

— Я?.. Я звуся Лінобіль...

— Лінобіль? Це що за чудо?

— Так прозвали мене люди. Називають Лінобіль, бо в костях у мене біль. Раз промок я до керма, простудився дуже я. Весь метал мені ломило, і боліло всеньке тіло. В радіаторі булькоче — мабуть, ліків дуже хоче. У колесах ревматизм... Геть мене той біль загриз!

Аж тут раптом: — Кукуріку! Що ти мелеш, недоріко? Звешся справді Лінобіль, тільки винен тут не біль. Ти лінюх, ледащо ти,— кажуть півники-брати.— Ти казав: нащо калоші на колесах — краще босо прочалапати калюжі. От і став тепер недужий. Ти не мив свій радіатор ані в будень, ані в свято. Тож у ньому черв'яки, мухи, жаби, павуки загніздились і булькочуть... Фари також митись хочуть — їх від бруду засліпило. І в кабіні повно пилу. Кості стис не ревматизм — бур'яном ти весь заріс.

Лінобіль їм відповів: — Якби хтось мені поміг! Став би сам я все робити, все носити, все возити. Умивався б я як слід і не кашляв би, як дід. Дбав би я про вигляд гожий, щоб дивились перехожі і казали: «Ай-яй-яй! Що за красень — лише глянь!»

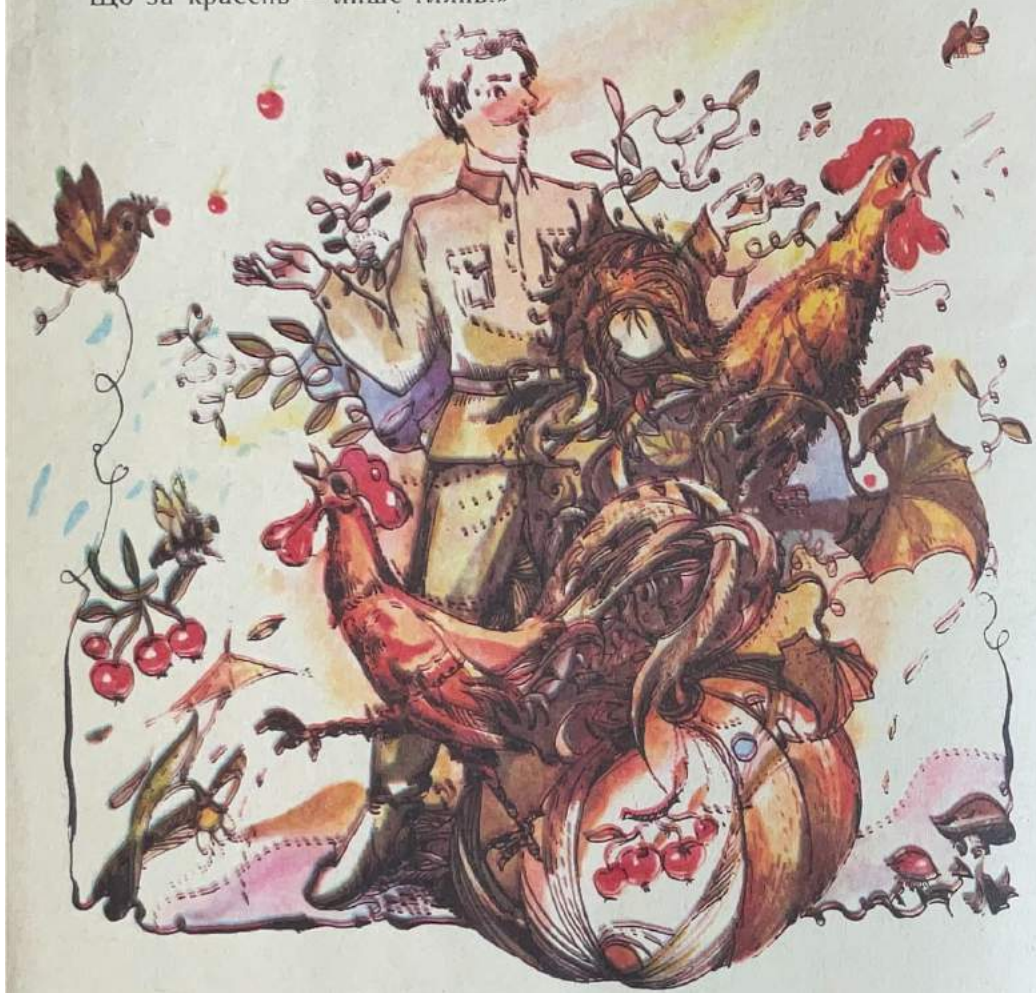

— Ех,— озвавсь солдат,— ...аття б, чи якесь вийде пуття!.. Підніму тебе на ноги — гарне ж діло: допомога. Тільки, парубче, затям: все робити мусиш сам!

— Сам возити буду, сам! Сам я митись буду, сам! Бо тут жити мені встид...

— Добре, будеш Самоскид...

Ну й завзято працювали, Самоскида відмивали, Самоскид аж пихкотів — так одужати хотів. Сам почистив двері-боки, радіатор вмив ніврокy, пузо-кузов полатав і колеса повзував, а тоді сигнал прочистив і почав співати пісню:

Сам я їм, лице вмиваю,
сам вантажу, сам скидаю...

І поїхали тут всі: в пузо-кузов два півні-кукурікала засіли ще й синичку прихопили. А солдат сів за кермо... Аж двигтіла вся земля від їзди тієї їх... Ось і хата. На поріг вибіг Ярчик:

— Самоскиде, будеш ти у мене жити. Хочу, щоб у нас ти жив і зі мною щоб дружив!

Самоскид йому співає:

Сам я їм, сам прибираю,
сам взуваюсь і вмиваюсь,
сам вантажу, сам скидаю...

— Я також уже великий: сам взуваю черевики, як бабуся мені скаже. І встаю, коли накаже. Вранці, як вона попросить, умиваю трохи носа. Коли мовить: «Треба їсти»,— їм цукерки і горішки...

— Фе! — промовив Самоскид.— І оце тобі не встид? Все бабуся, кажеш, хоче... Каверзуєш, мабуть, хлопче? Клич сюди свою бабусю — я із нею подружуся. Трудова моя сім'я — Самоскид моє ім'я!

— Я вже все, я все зумію! — Ярчик плаче, аж біліє.— Зуби чищу, замітаю. І бабусі помагаю. Прибираю все як слід. Я також, як Самоскид...

— Кукуріку! — заспівали щедро півники-брати.— Від сьогодні разом з нами підніматись будеш ти. Будеш сам усе робити: їсти Рексові носити, за собою прибирати, щоб порядок був у хаті. Помагатимеш бабусі...

— Так, так, так! — озвались гуси.— Ярчик гарний в нас хлопчина! І солдат сказав:
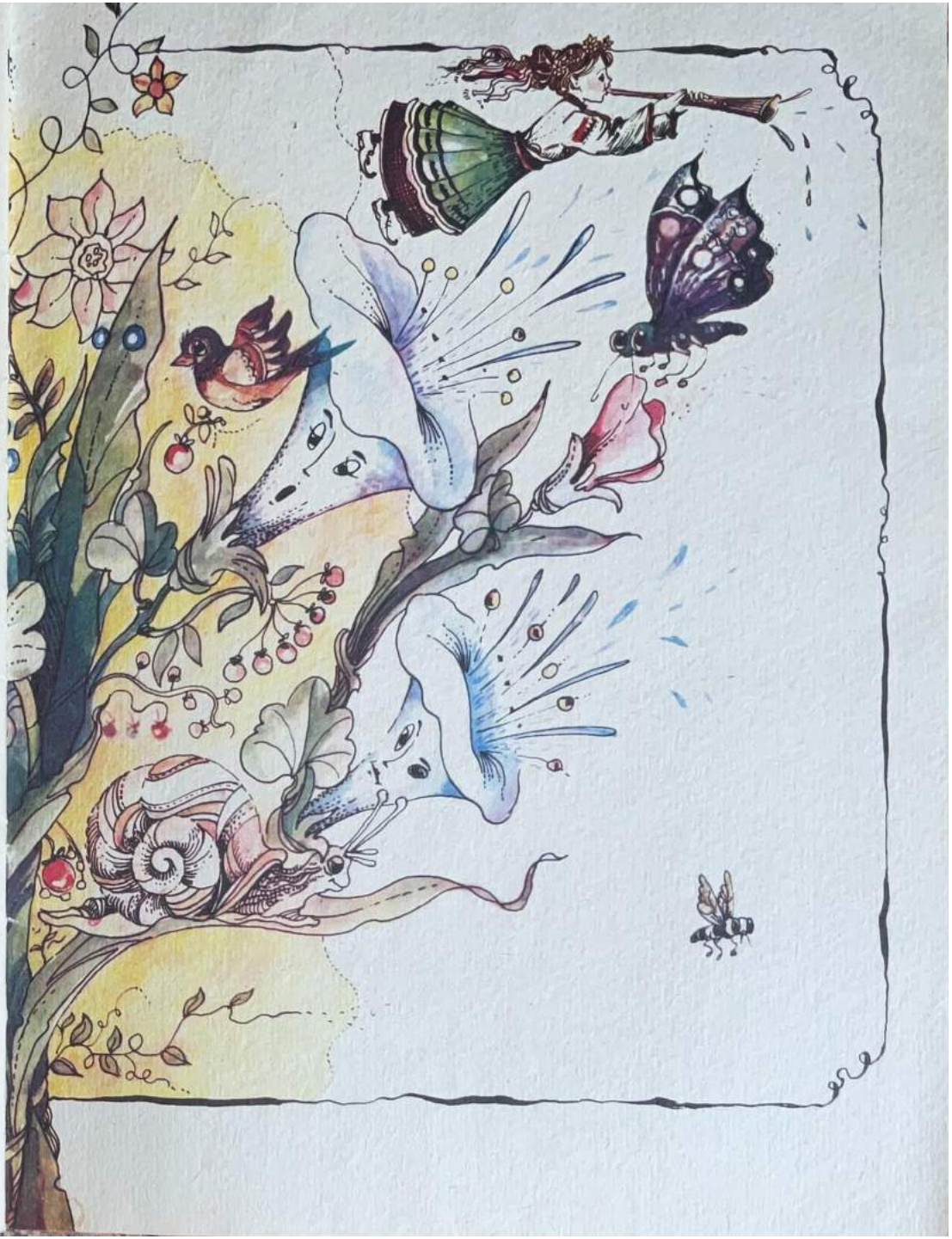
— Машину залишаю для хлоп'яти, щоб учивсь хазяйнувати!